

ДО 95-ГО ЮВІЛЕЮ ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА ЯРМАЧЕНКА МИКОЛИ ДМИТРОВИЧА (1928-2010)

Золотаренко Т.О.

молодший науковий співробітник

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7533-4676>

+380966555538

zolotarenkotetiana@ukr.net

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

6-го вересня 2023 року виповнюється 95 років від дня народження відомого українського педагога, ученого, фахівця у галузі сурдопедагогіки та теорії й історії педагогіки, засновника та першого президента Академії педагогічних наук незалежної України Ярмаченка Миколи Дмитровича. Він є, без перебільшення, фундатором наукової школи сурдопедагогіки в Україні. Під керівництвом Миколи Дмитровича були здійснені ґрунтовні дослідження в галузі педагогіки, історії педагогіки, макаренкознавства та спеціальної педагогіки [2]. Проте постать цього науковця досліджена недостатньо, а інформація про його внесок у розвиток педагогіки нечасто оприлюднюється. Забуття досягнень минулого, неминуче призводить до зниження темпів розвитку у майбутньому. Тож, задля уникнення цього, важливо пам'ятати про досвід та на його основі будувати майбутнє.

Микола Дмитрович Ярмаченко народився 6 вересня 1928 року в невеликому селі Черемошні Вишгородського району Київської області, населення якого складається усього лише з 48 осіб. Навчання у школі було перервано Другою світовою війною, тому Микола Ярмаченко навчався не в одному закладі загальної середньої освіти, а у декількох, з перервою. Незважаючи на непрості умови здобуття освіти, школу вчений закінчив на відмінно.

Після завершення навчання у школі, Микола Дмитрович на довгі роки пов'язав своє життя з закладом вищої освіти, який нині носить назву Український державний університет імені Михайла Драгоманова (раніше, з 1933 до 1991, мав назву Київський педагогічний інститут імені О.М. Горького).

1947 року Микола Дмитрович вступає до цього закладу освіти на дефектологічний факультет. Після отримання диплому 1951 року продовжує навчатися в аспірантурі за спеціальністю «сурдопедагогіка», яку закінчує у 1954 році. Згодом захищає кандидатську (1954) та докторську (1969) дисертації за цією ж спеціальністю.

Після навчання залишається працювати у Київському державному педагогічному інституті імені О. М. Горького спочатку асистентом (1954–1956), потім старшим викладачем (1956–1959), завідувачем кафедри дефектології (1959–1965), завідувачем кафедри сурдопедагогіки (1965–1970) та проректором з навчальної роботи (1968–1973). Його колеги та учні пригадують, що Микола Дмитрович вмів об'єднувати довкола себе вчених та створювати сприятливі умови для наукових пошуків. Після поділу кафедри дефектології у 1965 році на кафедру олігофренопедагогіки та психопатології і кафедру сурдопедагогіки логопедії, М. Д. Ярмаченко очолює першу та формує цілу когорту вчених в галузі спеціальної педагогіки та психології, що в майбутньому досягнуть неабияких успіхів і створять власні наукові школи.

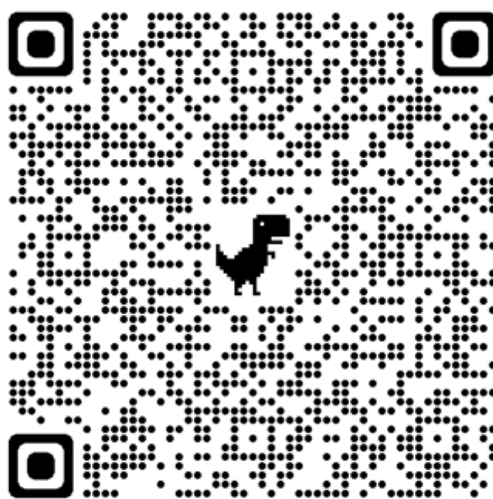
З грудня 1973 року М. Д. Ярмаченка призначають директором Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. Пропрацювавши на цій посаді понад 21 рік, Микола Дмитрович дещо змінює власне коло наукових пошуків і починає досліджувати питання методології, теорії та історії педагогіки. Під його керівництвом Науково-дослідний інститут педагогіки УРСР стрімко розвивається. Створюються нові лабораторії, кількість співробітників зі 120

зростає до 280 науковців, також збільшується кількість аспірантів. Микола Дмитрович тривалий час очолював інститутську вчену раду із захисту кандидатських і докторських дисертацій. У березні 1974 року, Ярмаченка М.Д. обирають членом-кореспондентом АПН СРСР, а в березні 1982 р. – дійсним членом цієї ж академії.

Після проголошення Незалежності України виникла потреба у пошуку великої кількості освітян, які би сприяли розбудові та відновленні української національної системи освіти. З'явилася потреба у створенні наукового педагогічного центру. Відповідно до цих потреб та за пропозиції групи провідних вчених, 4 березня 1992 року президентом України Леонідом Макаровичем Кравчуком було видано Наказ про створення Академії педагогічних наук України, як вищої галузевої наукової установи. Президентом-організатором було призначено Миколу Ярмаченка. Дійсними членами — засновниками Академії педагогічних наук України стали 15 відомих в Україні вчених (Арват Ф. С., Гончарук Є. Г., Захаренко О. А., Каніщенко Л. О., Киричук О. В., Мадзігон В. М., Мокін Б. І., Прісняков В. Ф., Прокопенко І. Ф., Савченко О. Я., Скок В. І., Скопенко В. В., Таланчук П. М., Шкіль М. І., Ярмаченко М. Д.).

Помер Микола Дмитрович Ярмаченко 24 травня 2010 р. Похований у Києві на Берковецькому цвинтарі.

Творчий доробок ученого становить понад 300 праць у галузі педагогіки. Це і підручники, і навчальні посібники із сурдопедагогіки та педагогіки для вищих навчальних закладів і середніх шкіл, монографічні праці і численні статті, присвячені принципу поєднання навчання з вихованням, продуктивною працею в освітніх закладах України. Із частиною цих напрацювань Ви можете ознайомитися у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені Василя Олександровича Сухомлинського, яка знаходиться за адресою місто Київ вулиця Максима Берлінського 9 або на сайті цієї установи, відсканувавши QR-код, який поданий на Рис.1.

Рис. 1. QR-код, для переходу до матеріалів про Ярмаченка М.Д.

Микола Дмитрович Ярмаченко має звання заслуженого діяча науки і техніки (1991), нагороджений орденами Дружби народів (1986), «За заслуги» III ступеня (1998), знаком «Антон Макаренко» (2005), багатьма медалями, а також Почесною Грамотою Верховної Ради України (2003).

11 вересня 2013 року пам'яті великого педагога та першого президента Академії педагогічних наук України у стінах Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Гуманітарний корпус, аудиторія 13-8) було створено кімнату музей. Під час її відкриття були присутні ректор університету Віктор Андрущенко, Ольга Сухомлинська, Віктор Синьов та інші. Вагомий внесок у створення аудиторії імені Миколи Дмитровича доклала дослідниця його життя та творчості Наталія Климко. Науковця зібрала цікаві експонати для музею та провела екскурсію для перших її відвідувачів [1].

6 вересня 2018 року Національною академією педагогічних наук України, Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, Інститутом педагогіки НАПН України, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського було організовано Всеукраїнський круглий стіл «Внесок Миколи Дмитровича Ярмаченка у розвиток української освіти та педагогічної науки (До 90-річчя від дня народження)» [1].

Список літератури:

1. Ушанування пам'яті М. Д. Ярмаченка. URL: <http://surl.li/hsfci>
2. Ярмаченко Микола Дмитрович. Сторінка на сайті Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://surl.li/coqfg>